

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/189/2022
Identifikačné číslo spisu:	6721202654
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6721202654.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Mesta Zvolen, Zvolen, Námestie slobody 22, IČO: 00 320 439, proti žalovanému F. S. Č., narodenému XX. Z. XXXX, L., E. XX, zastúpenému Advokátskou kanceláriou JUDr. Ján Segeč s.r.o., Banská Bystrica, Skuteckého 26, IČO: 47 258 039, o zaplatenie 53 953,82 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 17C/29/2021, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 12. apríla 2022 sp. zn. 14Co/13/2022, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 12. apríla 2022 sp. zn. 14Co/13/2022 a uznesenie Okresného súdu Zvolen z 13. decembra 2021 sp. zn. 17C/29/2021 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Zvolen na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej len „súd prvej inštancie“) uznesením z 13. decembra 2021 č. k. 17C/29/2021-224 výrokom I. konanie zastavil a výrokom II. rozhodol o náhrade trov konania a vyslovil, že žalobca je povinný nahradiť žalovanému trovy konania v rozsahu 100 % v lehote 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie o ich výške, na účet jeho právneho zástupcu.

1.1. V odôvodnení uznesenia konštatoval, že žalobca sa domáhal voči žalovanému zaplatenia 53 853,82 eura s príslušenstvom titulom vydania bezdôvodného obohatenia a náhrady trov konania. Zo žaloby vyplýva, že žalobca bol zaviazaný v konaní Okresného súdu Zvolen sp. zn. 14C/156/2007 zaplatiť žalovanému sumu 83 684,28 eura s príslušenstvom (rozsudok I. inštancie č. k. 14C/156/2007-1548 zo dňa 15. augusta 2017 výrok I.) a 34 687,74 eura s prísl. (rozsudok II. inštancie č. k. 13Co/59/2018-1671 zo dňa 26. marca 2019 výrok II). Odvolací súd v uvedenom rozhodnutí skonštatoval, že svojou povahou ide o trvalé obmedzenie, znižujúce hodnotu nehnuteľností, ako aj možnosť ich predaja. Dňa 01. januára 2020 nadobudol účinnosť zákon č. 398/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2010 Z. z. o pohrebnictve a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Podľa tohto zákona ochranné pásmo pohrebiska podľa § 15 ods. 7 v znení účinnom do 31. decembra 2019 zaniká najneskôr 31. marca 2020, ak si obec všeobecne záväzným nariadením neustanoví inú šírku ochranného pásma pohrebiska skôr. Žalobca si všeobecne záväzným nariadením nestanovil inú šírku ochranného pásma pohrebiska do 31. marca 2020, týmto dňom ochranné pásmo pohrebiska zaniklo, čím zároveň zaniklo aj obmedzenie

znižujúce hodnotu nehnuteľností žalovaného, ako aj možnosť ich predaja. S poukazom na uvedené je zrejmé, že obmedzenie znižujúce hodnotu nehnuteľností žalovaného malo charakter dočasný a nie trvalý, čo má vplyv na výšku jemu prislúchajúcej náhrady za obmedzenie užívania nehnuteľností z titulu vzniku ochranného pásma pohrebiska. Pri stanovení výšky náhrady za obmedzenie užívania nehnuteľností súd vychádzal z doby trvania obmedzenia užívania nehnuteľností 20 rokov ustanovenej vyhláškou č. 492/2004 Z. z., avšak z dôvodu zmeny zákona č. 131/2010 Z. z. obmedzenie užívania pozemkov z titulu ochranného pásma pohrebiska trvalo 15 rokov a 5 mesiacov. Preto žalobca vyzval žalovaného, aby alikvótnu čiastku náhrady spolu vo výške 53 953,82 eura poukázal naspäť na účet žalobcu. Tento však na výzvu nereagoval. Žalobca si tak uplatnil podľa § 451 Občianskeho zákonníka nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia v tejto sume titulom plnenia z právneho dôvodu, ktorý odpadol. Nakoľko žalovaný dostal náhradu za 20 rokov trvajúce obmedzenie vlastníckeho práva a toto trvalo v dôsledku zmeny zákona iba 15 rokov a 5 mesiacov, došlo uňho k bezdôvodnému obohateniu v sume 53 953,82 eura.

1.2. Súd prvej inštancie s poukazom na ustanovenia § 161 ods. 1, 2 a 3 a § 230 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) preskúmal žalobu žalobcu a porovnal ju so žalobou žalovaného v konaní tamojšieho súdu sp. zn. 14C/156/2007, pričom zistil, že v konaní sp. zn. 14C/156/2007 a v predmetnom konaní sp. zn. 17C/29/2021 sú účastníci konania totožní. V konaní sp. zn. 14C/156/2007 sa rozhodovalo na základe žaloby žalovaného o náhrade za obmedzenie vlastníckeho práva v súvislosti s ochranným pásmom pohrebiska, ktoré zasahuje na pozemky žalovaného. Aj keď bezdôvodným obohatením je podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka aj plnenie z právneho dôvodu, ktorý odpadol, zároveň podľa § 230 CSP, ak sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova. Z uvedeného mal súd prvej inštancie za to, že keďže vo veci už bolo právoplatne rozhodnuté, súd je týmto rozhodnutím viazaný a jedná sa o prekážku už rozhodnutej veci podľa § 230 CSP. Keďže na túto prekážku súd prihliada podľa § 161 CSP kedykoľvek, súd konanie o žalobe žalobcu podľa § 161 ods. 2 CSP zastavil. V závere odôvodnenia uznesenia súd prvej inštancie zdôvodnil rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania a keďže žalobca zaviniť, že konanie muselo byť zastavené, keďže podal žalobu vo veci, ktorá už bola právoplatne rozhodnutá, podľa § 256 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov konania žalovanému.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu uznesením z 12. apríla 2022 sp. zn. 14Co/13/2022 uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % v lehote troch dní od právoplatnosti uznesenia, ktorým súd prvej inštancie rozhodne o ich výške.

2.1. Na zdôraznenie správnosti záverov súdu prvej inštancie a k odvolacím námietkam žalobcu odvolací súd uviedol, že v predmetnej veci sú naplnené všetky atribúty a podmienky pre konštatovanie záveru, že ide v oboch sporoch o totožný právny nárok, vyplývajúci z totožných skutkových a právnych okolností a totožných strán sporu (viď uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 13. októbra 2009, sp. zn. 5Cdo/120/2009). Totožnosť strán sporu je zachovaná aj v prípade, pokiaľ je nárok v oboch sporoch uplatňovaný síce tými istými stranami sporu, avšak v opačnom procesnom postavení. V danej veci je rovnaká aj totožnosť predmetu sporu, pretože nárok uplatnený žalobcom v tomto spore vyplýva z rovnakých skutkových a právnych skutočností, o ktorých už prv právoplatne súdy rozhodovali a ide o totožný skutkový základ, pričom nie je zásadné, že v tomto spore žalobca svoj nárok právne kvalifikoval ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia a v pôvodnom súdnom konaní súd rozhodoval o nároku na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka pozemku. Je nepochybné, že súčasný nárok žalobcu vyplýva z rovnakých skutkových okolností týkajúcich sa totožných nehnuteľností, o ktorých už bolo súdmi právoplatne rozhodnuté a doposiaľ existuje právoplatné a vykonateľné súdne rozhodnutie, v dôsledku ktorého vyplýva povinnej osobe (v tomto súdnom konaní žalobcovi) povinnosť na peňažné plnenie a ktorým súdnym rozhodnutím je žalobca doposiaľ právne viazaný. Právoplatné a vykonateľné súdne rozhodnutia, ktorými bola uložená konkrétna povinnosť na plnenie žalobcovi (v konkrétnom prípade výrokom I. rozsudku okresného súdu a výrokom II. rozsudku krajského súdu), neboli zmenené ani zrušené a ich právna záväznosť pre strany sporu naďalej zostáva zachovaná. Nie je pritom zásadné, že došlo neskôr v priebehu následných legislatívnych zmien ku zmene právnej úpravy, v dôsledku ktorej si žalobca v tomto spore svoj nárok vyvodzuje. Neskoršia zmena právnej úpravy a zákonov nemôže mať vplyv na právoplatnosť a vykonateľnosť judikovaných nárokov a právoplatných súdnych rozhodnutí.

Len v dôsledku neskoršej právnej úpravy eventuálne aj spôsobujúcej retrospektívne zmeny nárokovateľnosti na určité plnenie, uvedené samo o sebe nemôže mať vplyv na povinnosť už raz priznanú právoplatným a vykonateľným súdnym rozhodnutím. Odvolací súd v tejto súvislosti poznamenal, že v danej veci navyše tento právny stav bol zapríčinený nečinnosťou samotného žalobcu, v dôsledku čoho v zmysle ustanovenia § 36a ods. 5 zákona č. 131/2010 Z.z. o pohrebníctve s účinnosťou od 1. januára 2020 zaniklo ex lege ochranné pásmo pohrebiska, ktoré bolo právne zásadným pre rozhodovanie súdov v zmysle skoršej právnej úpravy. Pokiaľ bola právoplatne uložená povinnosť na plnenie a zaplatenie zo súdnych rozhodnutí vyplývajúcich súm, nemôže sa žalobca zbaviť tejto povinnosti, respektíve vyžadovať od žalovaného vrátenie ním určenej alikvótnej časti už poskytnutého plnenia v zmysle právoplatného a vykonateľného súdneho rozhodnutia z titulu nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia v dôsledku neskoršej legislatívnej zmeny.

2.2. Záver súdu prvej inštancie, že nemôže ďalej v danej veci konať a meritórne o podanej žalobe rozhodnúť z dôvodu, že mu bráni neodstrániteľná prekážka podmienok konania a to *res iudicata*, je tak vecne správny a viedol k správne mu záveru, že bol daný zákonný dôvod vyplývajúci z ustanovenia § 161 ods. 2 CSP a to nutnosť konanie zastaviť. Odvolací súd z uvedených dôvodov uznesenie súdu prvej inštancie podľa ustanovenia § 387 ods. 1 CSP ako vecne správne potvrdil. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 262 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 396 ods. 1 CSP podľa pomeru úspechu strán v konaní (§ 255 CSP).

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ust. § 420 písm. f) CSP. Navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a aby mu priznal náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

3.1. Prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP a porušenie práva na spravodlivý proces dovolateľ videl v tom, že odvolací súd nesprávne vyhodnotil otázku prekážky *res iudicata*, čím došlo k odopretiu spravodlivosti, ako aj k odopretiu prístupu k nestrannému súdu, s odkazom na rozhodnutie sp.zn. 2Cdo/110/2017. Napadnuté rozhodnutie považuje za zmätočné, arbitrárne, nepreskúmateľné. Žalobca sa podanou žalobou nedomáhal zmeny, resp. zrušenia právoplatného a vykonateľného rozhodnutia, v dôsledku ktorého žalovanému plnil, žalobca sa domáhal od žalovaného vydania bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasl. OZ z právneho dôvodu zániku ochranného pásma pohrebiska podľa § 36a ods. 5 zákona č. 131/2010 Z.z. o pohrebníctve a na základe novej právne úpravy účinnej od 01. januára 2020, na základe ktorej dňom 31. marca 2020 zaniklo ochranné pásmo pohrebiska, čím sa zmenil časový charakter obmedzenia znižujúceho hodnotu nehnuteľnosti žalovaného z trvalého na dočasný a žalobcovi vznikol voči žalovanému nárok na plnenie z titulu zániku ochranného pásma pohrebiska. V predchádzajúcom konaní súd pri stanovení výšky náhrady za obmedzenie užívania nehnuteľnosti vychádzal z doby obmedzenia 20 rokov, z dôvodu zmeny právnej úpravy však obmedzenie trvalo 15 rokov a 5 mesiacov. Žalobcovi preto vznikol nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia v žalovanej výške, z dôvodu plnenia z právneho dôvodu, ktorý odpadol, pričom ide o právne aj skutkovo odlišný nárok na plnenie, ktorým sa súdy odmietli zaoberať. V pôvodnom konaní sp.zn. 14C/156/2007 bol žalobca zaviazaný zaplatiť žalovanému sumu 83 684,28 eura s prísl. titulom obmedzenia vlastníckeho práva žalovaného vznikom ochranného pásma pohrebiska, pričom v aktuálnom konaní sp.zn. 17C/29/2021 sa žalobca domáha zaplatenia sumy 53 953,82 eura titulom bezdôvodného obohatenia z dôvodu zániku ochranného pásma pohrebiska. Ide o dva odlišné nároky vyplývajúce z odlišných skutkových tvrdení, a preto nie je daná prekážka rozsúdenej veci (*res iudicata*). Odvolací súd sa argumentáciou žalobcu dostatočne nezaoberal a neodôvodnil, prečo považuje jednotlivé nároky za rovnaké.

4. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu navrhol, aby dovolací súd podané dovolanie odmietol ako nedôvodné a priznal mu náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Krajský súd v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia dal žalobcovi odpoveď na všetky relevantné otázky, podrobne na viacerých stranách odôvodnil, prečo je záver súdu prvej inštancie o existencii tzv. prekážky právoplatne rozhodnutej veci správny, zároveň poukázal aj na rozhodnutia a judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

5. Najvyšší soud ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod [§ 420 písm. f) CSP] zároveň aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namieste je skôr zdržanlivý (uvážaný) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane odvolacieho konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

12. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým.

13. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f) CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

14. Dovolateľ prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

16. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

17. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu zaujala ešte pred účinnosťou CSP záver, že o odňatie možnosti konať pred súdom (vo význame znemožnenia realizácie procesných oprávnení účastníka občianskoprávneho konania) ide tiež v prípade postupu súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmieta zaoberať meritom veci (odmieta podanie alebo konanie zastaví alebo odvolací súd odmieta odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup nie sú dané (viď napríklad R 23/1994 a R 4/2003, ale aj rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996, prípadne ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1Cdo/41/2000, 2Cdo/119/2004, 3Cdo/108/2004, 3Cdo/231/2008, 4Cdo/20/2001, 5Cdo/434/2012, 6Cdo/107/2012, 7Cdo/142/2013, 3Cdo/98/2015). Obdobne za účinnosti CSP dospieť k záveru, že o nesprávny procesný postup znemožňujúci strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP), ide tiež v prípade procesného postupu súdu, ktorý konanie zastaví bez toho, aby boli pre taký procesný postup dané zákonné predpoklady (2Cdo/110/2017).

18. Zároveň rozhodovacia prax najvyššieho súdu opakovane formulovala základné kritériá pre posúdenie prekážky res iudicata (por. 3Cdo/42/2008, 5Cdo/120/2009, 5Cdo/280/2010, 4Cdo/133/2009, 2Cdo/110/2017). Prekážka právoplatne rozhodnutej veci (prekážka res iudicata) a prekážka už začatého konania (prekážka litispendencie) predstavujú procesnú prevenciu proti porušeniu základného právneho princípu ne bis in idem (nie dvakrát o tej istej veci). Prekážka právoplatne rozhodnutej veci vylučuje možnosť vec znova prejednať, tvorí neodstrániteľnú vadu konania a jej existencia (zistenie) vedie k zastaveniu konania vo forme uznesenia, proti ktorému je prípustné odvolanie (§ 357 písm. a) CSP). Prekážka právoplatne rozhodnutej veci je vymedzená dvoma kritériami, a to totožnosťou osôb

(sporových strán) a totožnosťou predmetu konania.

19. O totožnosť strán ide vtedy, ak aj v novom konaní vystupujú tie isté strany sporu alebo ich právni nástupcovia (či už z dôvodu univerzálnej alebo singulárnej sukcesie), pritom nie je významné, či rovnaké osoby majú v novom konaní rovnaké alebo rozdielne postavenie (či ten, kto bol v skoršom konaní žalobcom, je žalobcom aj v novom konaní alebo má postavenie žalovaného a naopak). Pre tých, ktorí neboli stranami sporu, právoplatné rozhodnutie nie je prekážkou *res iudicata*. Je to napríklad vtedy, ak sa výrokom rozsudku určuje, že žalobca je vlastníkom nehnuteľnosti a aj keď je takýto rozsudok podkladom na zápis do evidencie nehnuteľností, nemá tento rozsudok všeobecnú záväznosť, ale predstavuje rozhodnutie, ktorým bola sporná otázka vyriešená len vo vzťahu k účastníkom konania (viď Števec M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, str. 1363).

20. Totožnosť veci dáva rámec objektívnej hranici právoplatnosti rozhodnutia a je charakterizovaná totožnosťou nároku, o ktorom bolo už právoplatne rozhodnuté za podmienky, že sa opiera o ten istý dôvod; ten je daný len vtedy, ak plynie z toho istého skutkového stavu, resp. z rovnakých skutkových tvrdení. Pre posúdenie, či je daná prekážka veci právoplatne rozhodnutej, nie je významné, ako súd po právnej stránke posúdil skutkový dej, ktorý bol predmetom pôvodného konania. Prekážka veci právoplatne rozhodnutej je daná aj vtedy, pokiaľ určitý skutkový dej bol po právnej stránke v pôvodnom konaní posúdený inak, nesprávne či neúplne. Prekážka veci právoplatne rozhodnutej však nie je daná v tom prípade, ak síce v novom konaní ide o rovnaký právny vzťah medzi tými istými účastníkmi, avšak novo uplatnený nárok sa opiera o iné skutočnosti, ktoré tu neboli v čase pôvodného konania a ku ktorým došlo až neskôr.

21. V predmetnom spore sp.zn. 17C/29/2021 sa žalobca (Mesto Zvolen) žalobou domáhal voči žalovanému (F. S. Č.) zaplata sumy 53 853,82 eura s prísl. titulom nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka z právneho dôvodu zániku ochranného pásma pohrebiska podľa § 36a ods. 5 zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve a o zmene živnostenského zákona, na základe účinnosti zákona č. 398/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve.

22. V predchádzajúcom spore sp.zn. 14C/156/2007 sa žalobca (F. S. Č.) domáhal voči žalovanému (Mesto Zvolen) nároku na náhradu za obmedzenie užívania pozemkov v ochrannom pásme pohrebiska Mesta Zvolen - civilného cintorína, v lokalite N., zapísaných v katastri nehnuteľností Správy katastra L., katastrálne územie L. na LV č. XXXX. Právnym dôvodom bol nárok vyplývajúci z ustanovenia § 16 ods. 8 a 9 zákona č. 470/2005 Z.z. o pohrebníctve, v spojení s prechodným ustanovením § 36 ods. 3 zákona č. 131/2010 Z.z., o pohrebníctve, ktorým bol zrušený zákon č. 470/2005 Z.z. o pohrebníctve.

23. Súd nižších inštancií síce správne formulovali základné kritériá pre posúdenie prekážky *res iudicata*, tieto však na predmetný spor nesprávne aplikovali. Z podanej žaloby, ako aj z opakovanej argumentácie žalobcu je jednoznačne zrejmé, že v spore sp.zn. 17C/29/2021 sa žalobca domáhal od žalovaného vydania bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasl. OZ z právneho dôvodu zániku ochranného pásma pohrebiska podľa § 36a ods. 5 zákona č. 131/2010 Z.z. o pohrebníctve a na základe novej právnej úpravy účinnej od 01. januára 2020, na základe ktorej dňom 31. marca 2020 zaniklo ochranné pásmo pohrebiska, čím sa zmenil časový charakter obmedzenia znižujúceho hodnotu nehnuteľnosti žalovaného z trvalého na dočasný a žalobcovi tak mal vzniknúť voči žalovanému nárok na plnenie z titulu zániku ochranného pásma pohrebiska. V pôvodnom konaní sp.zn. 14C/156/2007 bol žalobca zaviazaný zaplatiť žalovanému sumu 83 684,28 eura s prísl. titulom obmedzenia vlastníckeho práva žalovaného vznikom ochranného pásma pohrebiska, pričom v aktuálnom konaní sp.zn. 17C/29/2021 sa žalobca domáha zaplata sumy 53 953,82 eura titulom bezdôvodného obohatenia z dôvodu zániku ochranného pásma pohrebiska.

23.1. Je síce daná totožnosť sporových strán, ako aj skutková spojitosť, ktorá spočíva v tom, že oba nároky sa týkajú ochranného pásma pohrebiska. Nemožno však konštatovať totožnosť skutkového stavu, resp. totožnosť skutkových tvrdení, keď je nepochybné, že žaloba v spore sp.zn. 17C/29/2021 je

založená na iných skutkových tvrdeniach (zánik ochranného pásma pohrebiska podľa § 36a ods. 5 zákona č. 131/2010 Z.z. o pohrebníctve, na základe novej právnej úpravy účinnnej od 01. januára 2020), a aj na inom právnom základe (nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasl. OZ). Ide o dva odlišné nároky vyplývajúce z odlišných skutkových tvrdení, a preto nie je daná prekážka rozsúdenej veci (res iudicata), tak ako to nesprávne konštatovali sudy nižších inštancií.

23.2. Rozhodnutie o zastavení konania pre existenciu prekážky rozhodnutej veci má charakter procesného rozhodnutia, keď súd skúma z procesného hľadiska, či ide o totožné strany a totožnú vec, bez toho, že by pristúpil k meritórnemu hmotnoprávnemu posúdeniu dôvodnosti podanej žaloby. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu (body 15. a 16.) vyplýva, že odvolací súd prekročil rámec procesnoprávného posúdenia danosti prekážky rozhodnutej veci a pristúpil k hmotnoprávnemu posúdeniu nedôvodnosti žalobcom uplatneného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, bez toho, že by takémuto záveru predchádzalo riadne prejednanie sporu.

24. So zreteľom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu je procesne prípustné podľa § 420 písm. f) CSP a že žalobca v ňom dôvodne namieta ním uvádzanú procesnú vadu zmätočnosti.

25. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Dovolací súd podľa týchto ustanovení zrušil uznesenia odvolacieho a prvoinštančného súdu a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Povinnosťou súdu prvej inštancie bude prejednať žalobu žalobcu.

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.